

Tillväxtkontoret

Datum	Vår beteckning
2014-11-14	2013-000167

Samrådsredogörelse
Förslag till detaljplaneprogram för **Kärrängen och Klöv (del av Bro
Önsta 2:10 samt del av Klöv och Lilla Ullevi 1:5)**
Bro
Upplands-Bro kommun

Innehållsförteckning

Bakgrund till programarbetet.....	2
Programförslagets syfte och huvuddrag	2
Hur samrådet bedrivits.....	2
Synpunkter på övergripande miljökonsekvensbeskrivning	3
Inkomna yttranden, lista	3
Statliga myndigheter.....	3
Kommunala nämnder	3
Övriga remissinstanser	3
Fastighetsägare	3
Inkomna yttranden med kommentarer.....	4
Statliga myndigheter.....	4
Kommunala nämnder	10
Övriga remissinstanser	13
Fastighetsägare	17
Resultat av samrådet.....	19
Synpunkter på övergripande miljökonsekvensbeskrivning har tillgodosetts genom att:	21

Bilaga 1 (Länsstyrelsens yttrande över detaljplaneförslaget)

Bakgrund till programarbetet

Tillväxtchefen fick den 15 april 2013, § 23, i uppdrag att ta fram detaljplaneprogram för Kärrängen och klöv enligt plan- och bygglagen (PBL), SFS 2010:900. Syftet är att utreda lämpligheten av att planlägga för ny bebyggelse. För de delar som bedöms som lämpliga ska planprogrammet också ange utgångspunkter och mål för eventuellt fortsatt detaljplanearbete. Planuppdraget gavs prioritet två.

Programområdet är cirka 120 hektar och ligger i utkanten av tätorten Bro. Området avgränsas i norr av E18 och öster av trafikplats Bro och väg 840. Direkt sydväst om programområdet byggs en ny hästsportanläggning och norr om E18 planeras ett nytt kraftvärmeverk i anslutning till avfallsanläggningen Högbytorp.

Kärrängen består av en del av den privatägda fastigheten Bro-Önsta 2:10 och är i gällande översiktsplan, ÖP 2010, utpekad som utredningsområde för nytt verksamhetsområde utanför tätortsavgränsningen. Fastigheten Klöv och Lilla Ullevi 1:5 ägs av Upplands-Bro kommun. Aktuell del är utpekad som verksamhetsområde inom tätortsavgränsningen i ÖP 2010. Möjligheten till samutnyttjande av eventuellt industrispår till Högbytorp nämns också i översiktsplanen. I programförslaget utgår industrispår. Det ställningstagandet baseras på ett principbeslut som togs i samband med detaljplaneringen av angränsande planer för Hästsport-anläggningen i Önsta och Högbytorps kraftvärmeverk.

Upplands-Bro kommun har i samråd med Länsstyrelsen gjort bedömningen att förslaget sammantaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan. En övergripande miljökonsekvensbeskrivning har tagits fram under programarbetet.

Programförslagets syfte och huvuddrag

Syftet med förslaget till detaljplaneprogram är att ge utgångspunkter och mål för det fortsatta detaljplanearbetet av ny bebyggelse i Kärrängen och Klöv. Likaså har kommunen gjort en bedömning om vilka markområden som är lämpliga för ny bebyggelse. Efter att programmet varit ute på samråd har ett antal revideringar i förslaget gjorts så bättre hänsyn tas till bland annat landskapsbild, natur- och kulturmiljö och fornlämningar. Detta återspeglas i text och utformning av programförslaget och i den övergripande miljökonsekvensbeskrivningen och övriga tillhörande bilagor så som till exempel Dagvatten-PM och förslag till exploatering.

Planprogrammet ger förslag till att utveckla ett varierat verksamhets- och logistikområde i strategiskt läge nära E18 i kombination med att bevara och tillgängliggöra natur- och kulturmiljön i området.

I programarbetet har tre olika delområden med exploatering pekats ut. De är anpassade efter befintlig terräng och läge i omgivningen. Målet är bland annat att ge ny bebyggelse en sammanhållen karaktär och placera den med hänsyn till det storskaliga landskapet. Sammantaget omfattar verksamhetsområdet cirka 85 tomter och cirka 41 hektar kvartersmark. Programområdet som helhet omfattar cirka 120 hektar varav 105 hektar kommer att omfattas av planläggning. Det innebär att knappt halva den planlagda ytan kommer att upptas av verksamheter. Runt om, och delvis inom verksamhetsområdet, kommer naturmarken behållas. Jordbruksmarken bevaras inte men sett till Upplands-Bro kommun som helhet utgör den ianspråkta ytan cirka 0,5 % av jordbruksmarken i kommunen.

Viktiga frågor i arbetet har varit att beakta och i möjligaste mån bevara särdrag i kulturmiljön med landskapselement och naturstråk samt siktlinjer och andra karaktärsdrag som utmärker området. En strategi har utarbetats för hur de olika gränzonerna mellan bebyggelse och obebyggd mark ska utformas. För att kunna se till helheten har även mått på tomtstorlekar och naturområden studerats översiktligt redan i detta skede.

Hur samrådet bedrivits

Kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott beslutade den 16 april 2014, § 29, att sända ut förslag till detaljplaneprogram för Kärrängen och klöv på samråd. Förslaget i sin helhet var ute på samråd från 7 maj till och med 18 juni 2014 och detta annonserades om i lokalpressen. Programmet ställdes också

ut på biblioteket i Kungsängen (eftersom biblioteket i Bro var stängt på grund av ombyggnad vid samrådstillfället) samt i kommunhuset i Kungsängens centrum. Materialet fanns tillgängligt på kommunens webbplats och skickades ut till berörda fastighetsägare samt myndigheter med mera enligt remisslista. Ett öppet samrådsmöte hölls 26 maj på dagcentralen i Bro. Då fick allmänheten tillfälle att ställa frågor och ge förslag till företrädare från kommunen och Fastighets AB Väderholmen. Interna avstämmningar har skett med kommunens miljöstrateg, med tjänstemän från tekniska avdelningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Synpunkter på övergripande miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen har haft några generella synpunkter som innebär att den övergripande miljökonsekvensbeskrivningen, MKB, behöver uppdateras. Detta förtydligas också under kommentaren till Länsstyrelsens yttrande i punkterna 1.1–1.3, 1.6–1.7 och i punkt 1.9. Likaså har MKB uppdaterats med uppgifterna om fyndet av Större Vattensalamander och vilka anpassningar av programförslaget som det ger.

I övrigt har inga separata synpunkter på MKB inkommit. En ny reviderad version av MKB medföljer det reviderade programförslaget.

Inkomna yttranden, lista

Med anledning av förslaget till detaljplaneprogram har sexton (16) yttranden inkommit till kommunen. Av dessa inkom två yttranden efter samrådsperiodens slut. Dessa har behandlats på samma sätt som de yttranden som inkommit under remisstiden eftersom man sökt och fått godkänt för anstånd i förväg.

Skrivelserna är numrerade 1-16 i följande ordning:

Statliga myndigheter

1) Länsstyrelsen i Stockholms län	inkom 2014-06-18
2) Trafikverket	inkom 2014-08-14
3) Lantmäteriet	inkom 2014-06-12

Kommunala nämnder

4) Bygg- och miljönämnden	inkom 2014-08-14

Övriga remissinstanser

5) Norrvatten	inkom 2014-05-27
6) Telia Sonera Skanova	inkom 2014-06-12
7) Håbo kommun	inkom 2014-06-13
8) Upplands-Bro LRF-avdelning	inkom 2014-06-17
9) Käppalaförbundet	inkom 2014-06-17
10) Svenska kraftnät	inkom 2014-06-18
11) Swedavia AB	inkom 2014-06-18
12) Trafikförvaltningen, Stockholms Läns Landsting	inkom 2014-06-18
13) Brandkåren Attunda	inkom 2014-06-18
14) Vattenfall eldistribution AB	inkom 2014-06-18
15) EON Elnät Sverige AB	inkom 2014-06-19

Fastighetsägare

16) Svensk Galopp	inkom 2014-06-16

Inkomna yttranden med kommentarer

I det följande kommenteras synpunkter på förslag till detaljplaneprogram för Kärrängen och Klöv. Synpunkter som inte innebär särskilda överväganden med avseende på planens utformning eller innehåll, kommenteras inte i sak. Synpunkterna redovisas kortfattat utan inbördes rangordning. För den fullständiga lydelsen av respektive synpunkt hänvisas till de ursprungliga yttrandena som kan erhållas från kommunen. I omedelbar anslutning till inkomna yttranden redovisas plan- och exploateringsavdelningens kommentarer.

Statliga myndigheter

(1) Länsstyrelsen i Stockholms län

Sammanfattande bedömning: Inför kommunens fortsatta planarbete behöver frågor som rör bl. a. påverkan på kulturmiljö och fornlämningar, natur och landskapsbild, dagvattenhantering och miljö kvalitetsnormer för vatten beaktas. Då den föreslagna exploateringen i programområdet på ett betydande sätt kan komma att påverka miljön i Natura 2000-området Broviken, kan även tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, MB, komma att krävas. Kommande utredningar för området behöver göras utifrån ett helhetsperspektiv med beaktande av konsekvenser till följd av övriga detaljplaner i närområdet. Skrivningarna om MKN vatten behöver uppdateras med nya uppgifter från VISS bland annat rörande kemisk och ekologisk status på berörd vattenförekomst.

- 1.1 Natura 2000-område:** Dagvattnet från planområdet avrinner till Broviken som är ett Natura-2000 område. Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område. Tillstånd får bara lämnas om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte kan skada miljön i det skyddade området.
- 1.1a Länsstyrelsen vill understryka vikten av att även påverkan under byggskedet vägs in när eventuell påverkan på Natura 2000- området utreds och hanteras.
- 1.2 Dagvatten, vattenskyddsområde och miljö kvalitetsnormer för vatten:** I det fortsatt planarbete behöver kommunen lyfta fram en helhetsbedömning av befintliga och planerade verksamheters belastning på den berörda vattenförekomsten. I anslutning till aktuellt avrinningsområde pågår planering och genomförande av en rad exploateringar som tillsammans med nu aktuellt programförslag innebär en ökad belastning på en och samma vattenförekomst. Recipienten för planområdets dagvatten är Brobäcken, som mynnar i Broviken, inom vattenförekomsten Mälaren-Görväln. Broviken är både ett Natura 2000 område och ingår i Östra Mälarens vattenskyddsområde.
- 1.2a Programområdet ligger inom sekundär skyddszon för vattenskyddsområdet. Kommunen behöver med hänsyn till dessa förutsättningar ha en klar bild över hur vattenkvaliteten i Brobäcken och Broviken påverkas, och vilka åtgärder som behövs för att skydda Broviken och klara miljö kvalitetsnormerna. Om kommunen inte redan har ett program för en samordnad recipientkontroll bör denna fråga hanteras i anslutning till det fortsatta planarbetet.
- 1.2b I den övergripande dagvattenutredning som bifogats programmet anges att vattenförekomsten, enligt VISS, har god ekologisk respektive kemisk status. VISS har dock uppdaterats och den preliminära bedömningen är numera att vattenförekomsten inte uppnår god kemisk status. Planhandlingarna behöver uppdateras vad gäller kemisk status, men också med anledning av de nya uppgifterna i VISS avseende ekologisk status för Mälaren- Görväln, MKN och indelningen i vattenförekomster, som kommer att beslutas under 2015. Kommunen behöver också klargöra huruvida den nya statusklassningen påverkar den tidigare bedömningen om att miljö kvalitetsnormerna kommer att kunna följas.

- 1.3 Risker, transporter med farligt gods med mera:** Planområdet ligger intill E18, som är primär transportled för farligt gods, och väg 840 som är sekundär transportled för farligt gods. Enligt Länsstyrelsens riktlinjer ska olycksriskerna beskrivas och bedömas vid framtagande av nya detaljplaner som ligger inom ett avstånd om 150meter från transportleder för farligt gods.
- 1.3a Programmets karta över skyddsavstånd visar att flera byggnader hamnar inom 40 meter. Det behöver framgå att planerad bebyggelse inte kommer att placeras inom 25meter från väg 840.
- 1.3b I programmet anges att risksituationen behöver studeras vidare för övernattningsstugorna och för tomterna i anslutning till trafikplats Bro. Beroende på bebyggelsens avstånd till väg 840 och vilka verksamheter som tillåts anser Länsstyrelsen att riskerna behöver utredas vidare även för bebyggelse intill väg 840.
- 1.3c Truckcentret utgör en riskkälla inom planområdet eftersom transporter av farligt gods kan stå uppställda inom området och där det finns en tankstation för tunga fordon. Kommunen behöver i den fortsatta planeringen även ta hänsyn till riskerna med farligt gods som transporeras genom programområdet, framförallt till tankstationen men även till uppställningsplatserna. Truckcentret och intilliggande bebyggelse bör särskilt studeras så att dess utformning och placering blir lämplig. Det är även viktigt att en eventuell olycka inom området inte riskerar att påverka framkomligheten på E18, som är ett riksintresse.
- 1.3d Frågan om markstabilitet bör utredas vidare och klargöras under planprocessen. Konsekvenser bör redovisas i kommande planhandlingar. Kommunen bör i samband med detta beakta att kommande klimatförändringar, till exempel i form av ökad nederbörd, kan leda till översvämningar och påverka markstabiliteten.
- 1.4 Högbytorp:** Norr om programområdet och E18 pågår planering av ett nytt kraftvärmeverk i anslutning till avfallsanläggningen Högbytorp. EON har även ansökt om miljötillstånd för en röttningsanläggning. På grund av störningar i form av lukt och buller från denna verksamhet bör ett skyddsavstånd på minst 1 km eftersträvas.
- 1.4a Dagvatten från delar av Högbytorp avvattnas via ett befintligt dike under E18 till programområdet och vidare mot Broviken. En del dagvatten och även renat processvatten kan komma att avvattnas till samma dike under E18 från tillkommande anläggningar, och kan därmed påverka föreslagna dagvattenhantering för programområdet.
- 1.5 Naturvärden:** Enligt MKB:n är programförslaget anpassat för att bevara merparten av områdets utpekade regionala naturvärden, liksom att säkerställa bevarandet av så många biotoper som möjligt. Detta är positivt, men förslaget innebär ändå att mark med naturvärden kommer att exploateras. Området består till stor del av gammal skog, främst i åldersintervallet 60-100 år, men också i några mindre områden skog som är äldre än 100 år. Detta indikerar att skogen bör ha höga naturvärden och vara av värde för friluftslivet.
- 1.5a I områdets södra del finns ett ängs- och hagmarksområde med höga botaniska värden. Denna typ av mark blir alltmer sällsynt och är därför av särskilt intresse. Värdena är beroende av att marken hävdas genom slåtter och/eller bete och att den inte gödslas. Om hävden upphör kommer värdena på sikt att försvinna. Enligt programmet föreslås detta område bevaras i stort sett intakt. Skötseln av området måste dock säkras om värdena ska kunna finnas kvar i framtiden. För att värdena ska kunna behållas bör ett skötselprogram för dessa ytor tas fram.
- 1.5b Åkerholmar i jordbruksmark omfattas av generellt biotopskydd enligt 7 kap 11 § miljöbalken, om de omges av brukad jord på alla sidor och är mindre än 0,5 ha. Enligt planförslaget ska holmarna bevaras, men Länsstyrelsen anser ändå att kommunen ska ansöka om dispens från biotopskyddet eftersom den omgivande markanvändningen ändras genom att detaljplanen genomförs.
- 1.6 Bergtäkt och masshantering:** Med tanke på områdets storlek torde masshanteringen inom området kunna bli omfattande. Länsstyrelsen anser att masshanteringen behöver tydliggöras i planhandlingarna och att miljökonsekvenserna bör redovisas i MKB:n.

- 1.6a Kommunen bör även uppmärksamma att sprängning och hanteringen av bergsprängmassor på platsen under byggskedet kan leda till läckage av kväveföreningar vilket kan påverka såväl grundvattnet som dagvattenhanteringen inom området och Natura 2000-området i Broviken.
- 1.7 Kulturmiljö och fornlämningar:** Området är inte av riksintresse av kulturmiljövården, men tillhör en helhetsmiljö av lokalt intresse för kulturmiljövården som är utpekad i kommunens kulturmiljöprogram. Den långvariga markhävden har lämnat efter sig ett landskap med starkt kulturpåverkad växtlighet. Särskilt brynzonerna mot de öppna landskapsstråken bär på höga natur- och kulturvärden, med även betydande upplevelsevärden. Förslaget kommer innebära att den agrara prägel i denna del av Upplands-Bro i stort sett försvinner. Motorvägen och verksamheter öster om väg 840 påverkar dock redan intrycket av det historiska landskapet. Området beskrivs i programmet som den bäst bevarade torpmiljön i Upplands-Bro. Här finns flera välbevarade torpstugor med uthus, belägna i ett typiskt småskaligt odlingslandskap. Torpen tillhörde Önsta gård och ligger strax nordväst om gården. Torpen bevaras i programförslaget, vilket är positivt, även om torpen mer eller mindre kommer kringgärdas av bebyggelse och i något fall förlora sambandet med landskapet.
- 1.7a På grund av sina höga kulturhistoriska egenvärden och i egenskap av historiska markörer i området bör byggnaderna skyddas vid kommande detaljplaneläggning.
- 1.7b Även landskapets värdefulla brynzoner är skyddsvärda ur kulturhistorisk synvinkel. För att mildra intrycket mot väg 840- entrén till Bro- och kulturmiljön kring Önsta gård bör gestaltungsprogram upprättas i syfte att säkerställa anpassning till landskapet i fråga om färg, material, volymer och höjder. Särskilt bebyggelsens höjd mot väg 840 bör anpassas till landskapet och regleras i kommande detaljplaner.
- 1.7c I området finns även fornlämningar, bland annat efter den tidigare gården Klöv. Det lilla gårdsgravfältet från järnåldern finns kvar på höjdryggen nära Bro trafikplats och vägen mot Håtuna. Kulturmiljölagens syfte är att skydda och bevara kulturmiljö och kulturminnen. Om fornlämningar påverkas av ett planerat arbetsföretag krävs samråd med länsstyrelsen. Programförslagets konsekvenser för fornlämningar kan inte bedömas fullständigt innan den arkeologiska utredningen har slutförts, d.v.s. innan det har konstaterats ifall de osäkra fornlämningarna och boplatslägena är fornlämningar. Utgångsläget i planarbetet bör, som nämns i MKB, vara att bevara fornlämningar. Planeringen bör anpassas så att detta blir möjligt. Detta gäller både tidigare kända fornlämningar och fornlämningar som upptäcks t ex i samband med en arkeologisk utredning.
- 1.8 Trafik:** Länsstyrelsen förutsätter att trafiklösningar som påverkar E18 och/eller väg 840 tas fram i samråd med Trafikverket.
- 1.9 Miljökonsekvensbeskrivning:** Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning att genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och att en miljöbedömning enligt 4 kap. 34 § PBL, med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättas. Länsstyrelsen anser att utöver de två redovisade alternativen- nollalternativet och programförslaget- är det lämpligt att beskriva och jämföra konsekvenser av ytterligare alternativ, t ex med en annan markanvändning eller en mindre omfattande exploatering.

Kommentar

- 1.1** *I programförslaget redovisas förutsättningarna för Natura 2000-område under rubrikerna "Riksintressen", "Området idag – dagvatten", "Programförslag – dagvatten och "Konsekvenser av förslag – vattenmiljö". Under programarbetet har ett övergripande PM för dagvatten och dikningsföretag tagits fram. Det sammanfattar förutsättningarna för dagvattenhantering inom programområdet och ger förslag på lämplig strategi för fortsatt hantering av dagvattenfrågorna i planprocessen. Under rubriken "Recipientstatus och skyddsvärden" beskrivs Natura 2000-området Broviken.*

I programförslaget för Kärrängen och Klöv föreslås dagvatten omhändertags i ett dikessystem, företrädesvis med svackdiken, och två nya dagvattendammar. I den fortsatta planprocessen ska en fördjupad dagvattenutredning för hela området genomföras. I utredningen ska även omgivande nyexploateringar tas i beaktande. I kommande planarbete kan det bli aktuellt att skriva in bestämmelser om krav på fördröjning och rening lokalt, inom planområdet. Dagvattenanläggningar ska dimensioneras i syfte att kommande utsläpp inte inverkar på miljö kvalitetsnormerna för vatten eller på Brovikens Natura 2000-område. Vid projektering ska ekologisk dagvattenhantering eftersträvas i enlighet med gällande översiktsplan, ÖP 2010. I samrådsförslaget till övergripande MKB redogörs för eventuell påverkan på Natura 2000-området under ett flertal rubriker. Där fastställs till exempel under rubriken ” 6.5.4 Förslag på åtgärder och fortsatt arbete ” att kommande dagvattenutredning bör visa att utsläppet inte inverkar negativt på Brovikens status som Natura 2000-område och dess bevarandemål.

- 1.1a Tillägg och förtydliganden i handlingarna görs enligt nedan:
 Dagvatten-PM revideras under punkterna ”**1. Sammanfattning**” och ”**8. Dagvattenhantering**” för att ytterligare understryka vikten av att eventuell påverkan under byggskedet vägs in i kommande arbete.
 Motsvarande revideringar lyfts in i programförslaget under rubriken ”**Programförslag-dagvatten**” och ”**Konsekvenser av förslag – vattenmiljö**”.
 I övergripande MKB utvecklas texten om dagvattenhanteringen under byggskedet och understryker att de skyddsåtgärder som ska vidtas i byggskedet bör sammanfattas och regleras i ett miljöprogram. Se vidare i MKB ”**kapitel 8 – miljökonsekvenser under byggfasen**” och särskilt under rubrik ”**8.4 Vattenmiljö**”. Detta tas också upp i sammanfattningen under ”**Påverkan på vatten**”.
- 1.2 Kommunen har under våren 2014 haft ett förslag till vattenplan ute på samråd. Syftet med arbetet är att identifiera status, naturvärden, miljöproblem, påverkansfaktorer och åtgärdsbehov för sjöar och vattendrag i kommunen och att införliva denna kunskap i kommunens planarbeten. Vattenplanen kan gå upp för beslut när Länsstyrelsens synpunkter på vattenplanen kommit in.
 I samrådsförslaget till övergripande MKB lyfts behovet av en helhetsbedömning under rubriken ” 6.5.4 Förslag på åtgärder och fortsatt arbete ”.
- 1.2a För att Upplands-Bro kommun ska få en samlad bild av förutsättningarna för vattenskyddsområdet så har Tillväxtkontoret i budgetarbetet inför 2015 föreslagit att pengar avsätts till ett samordnat recipientkontrollprogram för bland annat Brobäcken, Önstabäcken, Sättrabäcken och Brovikarna. Detta kontrollprogram kommer att fortgå under ett par år och ge underlag till bedömningar om kommande åtgärder och skydd.
- 1.2b Dagvatten-PM revideras under rubriken ”**4. Recipientstatus och skyddsvärden**” med hänsyn till de nya preliminära bedömningar som Vattenmyndigheten gjort om att vattenförekomsten Mälaren- Görväln inte uppnår god kemisk status.
 I övergripande MKB utvecklas texten under punkterna 6.5.2 och 6.5.4 ”**Miljö kvalitetsnormer för vatten**” och belyser att kvicksilver, nickel, bly, kadmium och antracen är utpekade som miljöproblem vid den preliminära bedömningen att vattenförekomsten inte uppnår god kemisk status.
- 1.3 Rekommenderade skyddsavstånd innehålls i stort, men för några delar av programområdet behöver risksituationen studeras vidare i kommande process. Tillägg och förtydliganden i handlingarna görs i program och MKB under ett flertal rubriker enligt nedan:
- 1.3a I kommande detaljplanearbete ska prickmark ritas in för att hålla skyddsavstånd mot väg 840. Ett område om 25 meter bör alltid lämnas helt fritt från bebyggelse intill transportleder för farligt gods. Detta formuleras i text men någon exakt siffra anges inte i riskkartan eftersom väg

- 840 är sekundär transportlederna för farligt god. Beroende av vilka andra eventuella skyddsbestämmelser som till exempel krav på fasad med mera som tas med i detaljplanarbetet så kan skyddsavståndet komma att variera något. Detta klargörs i kommande riskutredning.
- 1.3b Texten utvecklas med att riskerna även kan behöva utredas för de tomter som planeras i anslutning till trafikplats Bro och längs väg 840.
- 1.3c Text läggs till om att planerat truckcenter inom programområdet också utgör en riskkälla som behöver utredas närmare i relation till övrig planerad bebyggelse och E18.
- 1.3d Text läggs till om att markstabilitet ska klargöras under planprocessen och att man då också beaktar eventuell påverkan med hänsyn till kommande klimatförändringar.
- 1.4 I tillståndsansökan för E.ONs biogasanläggning har stor vikt lagts vid att begränsa risker för lukt och buller från den planerade anläggningen. Bland annat ska slutna mottagningshallar användas för bränsle till både panna och biogasanläggning.
I Boverkets allmänna råd 1995:5, Bättre plats för arbete, anges inte något särskilt skyddsavstånd från biogasanläggningar till varken bostäder eller som i detta fall, till andra verksamhetsområden. För likartade processer exempelvis komposteringsanläggning eller förbränningsanläggning anges skyddsavstånd 500 meter till permanenta bostäder.
I Naturvårdsverkets allmänna råd 2003:15 anges att man bör bestämma lämpligt skyddsavstånd efter en samlad bedömning av förutsättningarna i det enskilda fallet.
Vi tolkar det som att avståndet en kilometer för lukt- och bullerstörningar som nämns i Länsstyrelsens yttrande hänvisar till avloppsreningsverk, vilket inte är aktuellt här.
- 1.4a Eventuellt tillkommande dagvatten från Högbytorp ska beaktas i kommande dagvattenberäkningar. Text förs in i MKB och Dagvatten-PM.
- 1.5 I det reviderade programförslaget har ytterligare hänsyn tagits till kultur- och naturmiljö och andelen exploaterad mark har därför minskats och omformats. Programområdet används idag i begränsad utsträckning för friluftssändamål och det finns inga tydliga stråk där människor rör sig i området. Merparten av områdets utpekade regionala naturvärden bevaras, liksom merparten av biotoperna. Sammanhängande gröna samband har eftersträvat med avsikten att tillgängliggöra naturområdet.
- 1.5a I programmet anges att skötselprogram ska tas fram samt att denna ska samordnas med intilliggande hästsportanläggningars skötselplaner.
- 1.5b I programmet och MKB anges att trots att åkerholmarna i området föreslås bevaras inom de områden som planeras för exploatering så ska dispens sökas. Det ej är tillåtet att bedriva verksamhet eller vidta åtgärd inom ett biotopskyddsområde som kan skada naturmiljön. Detta gäller även övriga områden som omfattas av biotopskydd som odlingsrösen och småvatten.
- 1.6 Programförslaget och MKB kompletteras med text om att massbalans ska eftersträvas inom området och bergmassor som frigörs vid sprängning bör användas i exploateringsområdet i möjligaste mån för att begränsa transportbehov. Mjukmassor kan användas som matjord samt växtlager i anslutning till deponin i Högbytorp.
- 1.6a Risker med bergssprängningar uppmärksammas och beskrivs närmare i reviderad MKB under **"8.4 Vattenmiljö"** samt i sammanfattningen under **"Påverkan på vatten"**.
- 1.7 Både i kulturmiljö- och landskapsanalysen har dessa helhetsvärden poängterats. Natur- och kulturvärdena sammanfaller i stort. I förslaget har i möjligaste mån brynzonerna bevarats och de öppna landskapsstråken använts som värdeskapande element i programmet. I det reviderade programförslaget ökas ytan för den sammanhängande delen natur- och kulturmark och avsikten är att en tydligare helhet bevaras och kan upplevas.

- 1.7a *I programmet läggs till att byggnaderna bör skyddas vid kommande detaljplaneläggning. Ett större oexploaterat område än tidigare lämnas också kring Önstatorp för att få ett respektavstånd till den kulturhistoriskt värdefulla torpmiljön. Kopplingen mellan torpet Fäboda och omgivande kulturmiljöer skärs fortfarande av.*
- 1.7b *I programmet står som första punkt under "Mål och utgångspunkter" att gestaltungsprogram ska tas fram i kommande detaljplanering. Texten kompletteras med att syftet är att säkerställa anpassning till landskapet i fråga om färg, material, volymer och höjder och en hänvisning görs till tillhörande landskapsanalys.*
- 1.7c *Under "Mål och utgångspunkter" i programmet och i MKB framhävs att kommande detaljplanearbete ska låta fornlämningar vara en tillgång för området som skapar identitet åt platsen. Likaså ska utförandet anpassas efter krav på skydd för fornlämningar i området. En fördjupad arkeologisk utredning har genomförts för att kunna konstatera om påträffade osäkra fornlämningar och boplatsslägen utgör fast fornlämning. Utredningen visar att ytterligare 17 fornlämningar förekommer inom utredningsområdet utöver de tidigare konstaterade.*
Resultaten av undersökningen påverkar utformningen av programförslaget genom att områden med konstaterade fornlämningar undantas från exploatering.
Till varje fornlämning hör ett skyddsområde som ska vara tillräckligt stort för att fornlämningen ska kunna bevaras. För de nyupptäckta fornlämningarna är tillhörande skyddsavstånd ännu inte beslutade. Därför har kommunen i programförslaget utgått från ett schablonavstånd på 50 meter. I några lägen kommer föreslagen exploatering närmare än så och detta redovisas i kartunderlagen. Dessa lägen följs upp tillsammans med Länsstyrelsen i kommande detaljplaneläggning.
En kulturhistorisk lämning som består av en vägbank inom delen Klöv påverkas av programförslaget.
- 1.8 *Trafiklösningar för området tas fram i samråd med Trafikverket. Se vidare under punkt 2.*
- 1.9 *I reviderade MKB som medföljer till det nya programförslaget ges en beskrivning och jämförelse med konsekvenser av ett alternativ med en mindre omfattande exploatering. Under rubriken "Alternativ utformning med avseende på exploateringsgrad" i MKB beskrivs att programförslaget har justerats efter genomfört samråd, både till följd av synpunkter som framkommit under samrådet samt till följd av resultat av kompletterande utredningar. Samrådsversionen av programförslaget hade en större exploateringsgrad. Med hänsyn till framför allt kultur- och naturmiljövärden har ytan kvarartersmark minskats med cirka nio hektar. Jämförelsen med detta tredje alternativ förutom samrådsförslag och nollalternativ utvecklas vidare under punkten 4.2 "Tidigare samrådsförslag med större exploateringsgrad".*

(2) Trafikverket

Trafikverket har nedanstående synpunkter på redovisade trafiklösningar.

- 2.1 Bro trafikplats:** är idag inte fullt utbyggd. För att skapa beredskap och flexibilitet för framtida trafikökningar, önskar Trafikverket reservera plats för en fullt utbyggd trafikplats av klöverbladstyp. Trafikverkets avsikt är att tillhandahålla kommunen ett underlag som redovisar omfattningen av en fullt utbyggd trafikplats. Detta underlag tas hänsyn till i det fortsatta planarbetet. P.g.a. detta kan någon ny avfart från E 18 i redovisat läge inte accepteras. Redovisad avfart skulle komma i konflikt med en ny avfartsramp från E 18 och till väg 840.

- 2.2 Redovisad cirkulationsplats i korsningen mellan väg 840 och Klövtorpsvägen:** Trafikverket har inga synpunkter. Däremot är det olämpligt att ha ytterligare en anslutning till väg 840. Det är redovisad en sådan vid ”nyföretagarområdet”. Denna bör således tas bort.
- 2.3 Tunnel under E18:** Trafikverket har inga synpunkter på att ett en gång- och cykelväg dras genom befintlig tunnel under E18.

Kommentar

2.1 *Nämnd reservation med plats för utbyggd trafikplats som klöverbladstyp är del av en generell propå för Stockholmsområdet som Trafikverket påbörjat arbetet med under hösten 2014. Kommunen har efter programsamrådet haft kontakt med Trafikverket och innan Trafikverkets underlag finns framtaget så kvarstår i programförslaget till exploatering även den del av området Klöv som reservationen gäller. Den specifika utredning som Trafikverket avser ta fram för just Bro Trafikplats är inte färdig i dagsläget.*

Fortsatt samråd ska ske med Trafikverket i kommande detaljplanearbete. Förutsättningarna ska förtydligas vilket kan påverka tidplanen för Etapp 2.

Vad gäller redovisad eventuell avfart från E18 till området för ”Truck stop” så flyttas den i förslaget cirka 200 meter västerut för att ytterligare undvika konflikt med befintlig avfartsramp vid trafikplats Bro. Konflikt med eventuell fyrklöverlösning belyses vidare efter att Trafikverkets utredning finns framtagen. Fortsatt samråd ska ske med Trafikverket i kommande detaljplandearbete för Etapp 1.

Trafikverket nämner inte något om reservationer för Trafikplats Bro i yttrande till granskningsförslaget för Högbytorps detaljplan norr om E18. Man nämner heller inget generellt reservationsönskemål i granskningsyttrandet för detaljplanen i Norrboda-Brunna (som inte har fyrklöverlösning).

2.2 *Anslutningen till väg 840 är en befintlig utfart. I trafikutredningen som tillhör planprogrammet* redovisas på sidan 6 hur den skulle kunna förbättras med hänsyn till ett ökat antal trafikanter.*

* Trafikutredning Tillhörande planprogram för Kärrängen – Klöv, Upplands-Bro kommun 2014-03-31.

(3) Lantmäteriet

Ingen erinran i detta tidiga skede av planprocessen.

Kommunala nämnder

(4) Bygg- och miljönämnden

Bygg- och miljönämnden beslutar att som eget yttrande överlämna bygg- och miljöavdelningens tjänsteskrivelse daterad den 3 juli 2014 till Kommunstyrelsen. Nämnden anser dessutom att programmet tydligare bör visa hur det planerade området ska anpassas till Galoppverksamhetens område och kommande infarter till och från Upplands-Bro.

4.1 Bygg- och miljöavdelningens synpunkter ur landskaps-, byggnads- och kulturmiljöperspektiv.

- a. Bygg- och miljöavdelningen gör bedömningen att det bör ställas höga krav på utformning med anpassning till kulturmiljön då det är fråga om stora byggrätter som kommer ha stor inverkan på kulturmiljön. Område 50 meter mot E18 bör lämnas fri från exploatering för att avskilja logistik och industri från annan landskapsbild samt att detta har ställts som krav från Trafikverket i

tidigare detaljplaneprocesser i kommunen. Det är också en fråga om hur kommunen vill gestalta sina tätorter mot E-18 och tätorternas infarter.

- b. Bygg- och miljöavdelningen ställer sig positiv till bevarande av naturmark inom området.
- c. Bygg- och miljöavdelningen anser att bättre hänsyn till befintlig kulturmiljön med en utformning som anpassas mot hästsportanläggningen då det är fråga om stora byggrätter som kommer ha stor inverkan på kulturmiljön. Ett väl tilltaget avstånd till torpmiljöer och stallområdena bör tillämpas.

4.2 Bygg- och miljöavdelningens synpunkter ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt.

- a. **Lokalisering - Värdefull jordbruksmark, natur- och kulturmiljö:** Planprogrammet innebär att jordbruksmark av hög klass och områden med höga naturvärden och kulturhistoriska värden tas i anspråk för verksamheter vilket kan leda till mer eller mindre bestående skador ur miljöbalkens perspektiv med avseende på hushållande med markresurser. Dock säger samma lagstiftning att hänsyn ska tas till de allmänna intressena för samhällsutveckling. I ett långsiktigt perspektiv är det viktigt att bevara brukningsbar mark då en växande befolkning och effekterna av ett förändrat klimat kommer att öka den svenska jordbruksmarkens betydelse ur ett globalt perspektiv. Enligt statens offentliga utredningar innebär förlusten av 1 ha bördig mark i Europa en kompensation av 10 ha mark i andra delar av världen. Att produktiv jordbruksmark bevaras är en fråga om att hushålla med en nationellt och globalt betydelsefull naturresurs. Planprogrammet bör kompletteras med information om hur stor andel av kommunens åkermark med hög klass programområdet tar i anspråk samt en djupare analys av konsekvenser av detta.
- b. **Dagvatten – påverkan på avrinningsområdet:** Kärrängen och Klöv verksamhetsområde ligger inom ett avrinningsområde som huvudsakligen avvattnas genom Sätrabäcken och Brobäcken vidare ut i Broviken (Mälaren). Broviken och Broängarna är klassade som Natura 2000 område. Denna del av Mälaren ingår också i den primära skyddszonen för Östra Mälarens Vattenskyddsområde. Inom avrinningsområdet sker planläggning och exploatering av flera större områden parallellt. När utbyggnaden är klar kan den få stor påverkan på dagvattenkvaliteten lokalt och nedströms. Det därför är mycket viktigt att en kommande dagvattenutredning innehåller en genomgripande analys av hur den totala utbyggnaden i avrinningsområdet påverkar recipienten och miljö kvalitetsnormerna.
- c. **Dagvattenhantering i byggskedet:** I ett eventuellt framtida byggskede är det viktigt att dagvattensystem såsom dammar och andra skyddsanordningar mot utsläpp av föroreningar anläggs så tidigt som möjligt i processen för att skydda den känsliga recipienten från betydande påverkan. Vid projektering ska ekologisk dagvattenhantering eftersträvas i enlighet med ÖP 2010.
- d. **Naturvärden - Säkra spridningssamband:** Programområdet ingår i spridningssamband för ädellövskog, barrskog och odlingslandskapets arter. För att förstärka dessa bör en kontinuitet av ädellövträd och tallar säkerställas i området. De rester av hävdgynnad flora som finns i området bör skötas med återintroducerad hävd i form av bete eller slätter. Hur detta ska säkras ska framgå av kommande detaljplanering. Skötselplaner behöver upprättas.
- e. **Naturvärden - Inventera floran:** Inventering av programområdets flora och fauna gjordes under hösten 2013. I rapporten står det att kärlväxtfloran inte har inventerats på grund av att den är utförd under en ogynnsam årstid. För att få en heltäckande bild av områdets naturvärden bör en kompletterande inventering av kärlväxter göras under lämplig säsong.
- f. **Naturvärden - Utred hydrologi/geohydrologi kring damm:** Inventering av större vattensalamander i den anlagda dammen i området genomfördes våren 2014. Både större och mindre vattensalamander påträffades vid inventeringen. Båda arterna står med i artskyddsförordningen och får inte dödas, skadas eller fångas. Arternas livsmiljöer är även starkt skyddade enligt miljöbalken och ingrepp i sådana livsmiljöer kräver dispens enligt Artskyddsförordningen. Bygg- och miljöavdelningen anser att det i programskedet ska utredas hur eventuell exploatering påverkar hydrologi/geohydrologi i området kring den anlagda

dammen. Det är viktigt att vattennivån inte ändras samt att smutsigt dagvatten inte når dammen.

4.3 Redaktionella synpunkter

- a. **Språk:** Bygg- och miljöavdelningen påminner om att ett enkelt språk ska användas så att programmet blir tillgängligt för alla.
- b. **Kartor:** Samtliga kartor i planprogrammet bör vara försedda med skalstock. Innehållet i kartorna bör förtydligas med figurnumrering och beskrivande figurtexter.
- c. I planprogrammets karta som benämns "Befintlig situation" bör färgsättningen för bostäder och torp förtydligas så att det framgår att permanentbostaden som ligger vid Romberga inte är ett torp. I kartan som benämns "Konsekvenser naturmiljö" bör dammen och våtmarken markeras tydligare.

Kommentar

För anpassningen till Galoppområdet och kommande infarter till och från Upplands-Bro, se vidare svar under punkt 2 samt punkt 16 i samrådsredogörelsen och även sidan 22-28 i programförslaget.

4.1.a *I samrådsförslaget lämnas fritt område 50 meter mot E18. Detta kvarstår.*

4.1.c *I det reviderade programförslaget ökas ytan för den sammanhängande delen natur- och kulturmark och avsikten är att en tydligare helhet för kulturmiljö- och landskapsvärden bevaras och kan upplevas. Respektavstånden till Önstatorp och flera av fornlämningarna utökas. Andelen bibehållen naturmark ökas också och en vall har lagts till mot galoppen-området i den södra delen av området. Sektioner är tillagda i programförslaget på sidan 25 för att bland annat förtydliga principer för inpassningen av bebyggelsen i Etapp1 och 3. Se vidare svar under hela punkten 1.7 samt punkt 16.*

4.2.a *Kommunens miljöstrateg har tagit fram en GIS-analys som visar hur stor andel jordbruksmark som tas i anspråk inom Kärrängen och Klöv relaterat till Upplands-Bros totala areal åkermark. Sammantaget är det cirka 34 hektar jordbruksmark som tas i anspråk varav cirka 32 hektar utgörs av klass fem. Klass fem innebär det som Länsstyrelsen klassar högst i Stockholms län. Resterande två hektar inom området utgörs av klass fyra. I Sverige finns ända upp till klass tio som är den bördigaste marken. Sett till Upplands-Bro kommun som helhet utgör den i programförslaget ianspråkta jordbruksmarken inom Kärrängen och Klöv cirka 0,5 % av jordbruksmarken i kommunen och cirka 1,4 % av den jordbruksmark som klassas som klass fem. GIS-underlaget baseras på Länsstyrelsens åkermarksgradering från 1976 men ytorna har uppdaterats så att de stämmer med de nya exploateringar som tillkommit sedan klassningen gjordes 1976. Analysen visar också att under de senaste 38 åren så har Upplands-Bros totala areal för åkermark minskat med ungefär nio procent som följd av nyexploateringar.*

4.2b *Se svar hela punkterna 1.1 och 1.2.*

4.2c *Se svar hela punkterna 1.1 och 1.2.*

4.2d *Se svar punkterna 1.5.*

4.2e *avfart från E18 till området för "Truck stop" så flyttas den i förslaget cirka 200 meter västerut för att ytterligare undvika konflikt med befintlig avfartsramp vid trafikplats Bro*

4.2f *Dammen där större vattensalamander påträffats berörs inte av exploateringen. Efter genomfört samråd och kompletterande utredning anpassas programförslaget för att behålla de områden som identifierats som troligt och lämpligt övervintringsområde. Likaså säkerställs spridningsvägen mellan lekdamm och övervintringsområdet. Avståndet ökas mellan exploaterad mar och större vattensalamanderns livsmiljö. Kring dammen lämnas ett oexploaterat område med en radie på som minst 100 meter. I det fortsatta planarbetet ska det också utredas vidare om dispens enligt artskyddsförordningen behöver sökas.*

Den kommande dagvattenutredningen i detaljplaneskedet ska säkerställa att vattennivån inte ändras samt att smutsigt dagvatten inte når dammen. Utöver de anpassningar som gjorts av programförslaget kan ytterligare åtgärder vidtas för att gynna större vattensalamander. De nya dagvattendammarna som planeras i området bör utformas så att de kan användas som lekdammar. Andra åtgärder som gynnar större vattensalamander är att grodstaket kan uppföras vid det närmast belägna exploateringsområdet och mängden död ved kan ökas. Likaså att introducera bete i den före detta naturbetesmarken är gynnsamt.

4.3.a *Vi tackar för påminnelsen och ser över programtexten.*

4.3b *Kartorna förses med skalstock och norrpil. Upplägget med teckenförklaring i stället för figurnummering kvarstår. För att se kartorna i originalformat (A3) hänvisas till bilagorna till MKB.*

4.3c *I kartan "Befintlig situation" har permanentbostaden i Romberga färgsatts så att det framgår att det är en bostad.
I kartan "Konsekvensanalys naturmiljö" markeras den anlagda dammen tydligare och en hänvisning till utredning om vattensalamander görs. Likaså markeras våtmarken/kärret i den norra delen tydligare.*

Övriga remissinstanser

(5) Norrvatten

- 5.1** I det aktuella planområdet planerar Norrvatten i samarbete med kommunen att anlägga en ny huvudvattenledning av dimension 500mm. Norrvatten kommer att ansöka om ledningsrätt för planerad huvudvattenledning. Ledningsrätten gäller ett område som sträcker sig ca 2.5 m på ömse sidor om ledningens mitt där Norrvatten äger vissa rättigheter. Inom detta område får t. ex fastighetsägaren utan Norrvattens medgivande ej uppföra byggnad, planera träd eller förändra marknivå. Inom samma område får fastighetsägaren utan ledningshavarens tillstånd inte anlägga vägar, ledningar eller annan åtgärd som kan försvåra ledningsrättens utövande.
- 5.2** För arbeten inom Norrvattens ledningsrättsområde för huvudvattenledningen erfordras avtal med Norrvatten om utförandet samt ett godkännande av bygghandlingar och ritningar.
- 5.3** När projektering påbörjas av kommande anläggningar, vägar och byggnader mm inom eller intill ledningsrättsområdet, skall handläggare på Norrvatten kontaktas.

Kommentar

- 5.1** *En dialog är upprättad mellan kommunen och Norrvatten och fortsatt planering ska stämmas av med Norrvattens planerade huvudvattenledning samt E.ONs fjärrvärmenät och kommunens avloppsledningar och gång- och cykelstråk. För området Kärrängen och Klöv önskas en mindre anpassning av den sträckning som finns redovisad inom området i de förprojekterade underlagen från mars 2013. Direktkontakt tas med Norrvattens handläggare.*
- 5.2** *I detaljplaneskedet kommer avtal och granskning av projekterade handlingar att bli aktuellt.*
- 5.3** *Kontakt kommer att tas i tidigare skede än projekteringskedet.*

(6) Telia Sonera Skanova

Upplands-Bro tillhör en av de kommuner i landet som Skanova ser som intressant att prioritera vid en satsning med fiberinfrastruktur, som möjliggör bredband till medborgare och näringsliv. Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet, det vill säga när detaljplanarbete påbörjas, för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget. På så sätt kan oförutsedda hinder i planeringen som berör Skanovas nät undvikas för att få en smidigare och snabbare planprocess.

Kommentar

Fortsatt planering ska tidigt stämmas av med Telia Sonera Skanova för att se de möjligheter som finns. Sedan skickas även handlingarna till Telia Sonera Skanova för samråd och granskning i kommande detaljplaneskedan.

(7) Håbo kommun

Verksamhets- och logistikområdet ligger strategiskt intill E18, vilket kan bidra till en positiv utveckling för näringslivet i regionen genom att skapa flera arbetstillfällen, något som även kan gynna Håbo kommun. Genom att skapa fler arbetstillfällen i regionen kan detta i sin tur leda till att fler människor lockas att bosätta sig i Upplands-Bro men också i Håbo.

Naturområdet beskrivs vara svårtillgängligt och därmed inte används i någon större omfattning. Håbo kommun anser del vara positivt att naturområdena kommer tillgängliggöras. Däremot är det viktigt att så många som möjligt av de värdefulla arter och strukturer som finns inom det planerade planområdet bevaras, likväl regionala som kommunala och lokala värden.

Håbo kommun ser planering av förbättrade gång- och cykelvägar som positivt. Att dessa ansluts till en tunnel under E18 kan leda till att området tillgängliggörs på ett bättre sätt än idag samt minimera den barriär E18 annars kan utgöra. Viktigt är dock att dessa upplevs som trygga. Ett bra sätt att binda ihop befintlig miljö med ny är att behålla de hag- och betesmarker som är värdefulla ur natur- och kulturmiljösynpunkt och länka dessa till den planerade hästsportanläggningen.

Kommentar

Det är mycket positivt att förslaget kan ge en gynnsam utveckling med nya arbetstillfällen och nyinflyttning samt utvecklat näringsliv även i våra grannkommuner.

Merparten av områdets utpekade regionala naturvärden bevaras, liksom så många biotoper som möjligt. Sammanhängande gröna samband har eftersträvat med avsikten att tillgängliggöra naturområdet. Se vidare under svar 1.5.

För att gång- och cykelvägar ska upplevas som trygga så har placeringen i landskapet och kommande verksamhetsområde beaktats. Likaså poängteras programtexten att belysning och utformning av gång- och cykelvägar bör detaljstuderas i det fortsatta planarbetet så att cyklister och gångare vill använda dem.

Hag- och betesmarker är tänkta att bevaras. Se vidare under svar 1.5.

(8) Upplands-Bro LRF-avdelning

Upplands-Bro LRF-avdelning ser positivt på att kommuner och exploatörer vill växa, men önskar att detta sker på ett sätt som gynnar en hållbar utveckling. Därför har man synpunkter på följande i programförslaget:

- 8.1** Behovsanalys: I planförslaget föreslås 100-150 tomter för olika näringsidkare. Finns det ett konkret behov eller är det en vision på 20års sikt?
- 8.2** Prioritering av markområden: I planförslaget avser man exploatera åkermarken i första hand (etapp1). Det är enligt LRF-avdelningen inte förenligt med den lagstiftning som finns och hänvisar till hushållningsreglerna i miljöbalken (och i Plan- och Bygglagen) där det bland annat står att: ”Mark- och vatten områden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.”
- 8.3** Lokalisering: LRF-avdelningen anser att förslaget inte lagt tillräckligt med energi på att visa alternativa lokaliseringalternativ. I detta fall refererar man endast till förlagan till den nu gällande översiktsplan 2010. Man hyser också en oro för att regionala och globala långsiktiga

perspektiv helt förbises när det gäller skydd av åkermark. Det kan hänga ihop med att kommunala beslut vanligen bygger på 10-20 års tidshorisont på lokal nivå.

- 8.4** Hållbart samhälle: Har man som kommun en ambition att på något vis bidra till ett mer globalt hållbart samhälle, måste man också värna om basen i vår produktion, och det är vår åkermark. Upplands-Bro kommun är en så kallad EKO-kommun. Har man ytterligare ambitioner att främja ekologisk produktion ökar behovet av bra odlingsmark dramatiskt.

Kommentar

- 8.1** *I det reviderade förslaget är antalet tomter minskat till 85. För etapp ett och två föreslås att man påbörjar detaljplanearbetet efter godkänt program. Men etapp tre förväntas inte bli aktuellt förrän om 10 till 20 år.*
- 8.2** *Länsstyrelsen är en remissinstans som bevakar att kommunen följer bland annat Miljöbalken. I Länsstyrelsens yttrande över samrådsförslaget finns inget som tyder på att kommunen gjort felaktiga avvägningar i fråga om hushållningsreglerna. Sett till kommunen som helhet är det en begränsad andel åkermark som tas i anspråk. Se vidare svar under punkt 4.2a.*
- 8.3** *Med hänsyn till att lokaliseringen utretts på övergripande nivå i översiktsplanen och att detta läge invid E18 pekas ut som verksamhetsområde samt utredningsområde för verksamheter så finns inte någon ytterligare beskrivning av lokaliseringsalternativ i vare sig programmet eller MKB. Se vidare svar under punkt 1.9 och punkt 4.2a.*
- 8.4** *Programförslagets möjlighet att bidra till en hållbar samhällsutveckling har belysts i MKB på sidan 63-66 bland annat med hjälp av en värderos. Värderosen är ett verktyg för att visualisera hur programförslaget förhåller sig till nollalternativet och nuläget utifrån ekologisk, social, ekonomisk och rumslig hållbarhet. Åkermark är där en av flera värdefulla parametrar.*

(9) Käppalaförbundet

- 9.1 Lokalt omhändertagande om dagvatten:** Intentionerna för dagvatten är enligt detaljplaneprogrammet att det ska omhändertas lokalt genom svackdiken och dagvattendammar innan det leds till recipient Broviken. Till detta är Käppalaförbundet positiva då dagvatten normalt inte ska tillföras spillvattennätet
- 9.2 Länshushållningsvatten:** Vid nybyggnation kan länshållningsvatten komma att uppstå. Käppalaförbundet har riktlinjer för hur länshållningsvatten ska hanteras och inget länshållningsvatten får avledas till Käppalaverket utan förbundets skriftliga medgivande.
- 9.3 Tillstånd:** Då tanken med området är att det ska ge utrymme för industri, hantverk, sällanvaruhandel och upplagsverksamhet förutsätter Käppalaförbundet att förbundet får yttra sig i senare detaljplaneskede och eventuella tillståndsprocesser för verksamheter. Förbundet förutsätter också att Käppalaförbundets riktlinjer för verksamheter följs. Vatten som uppstår på tomten till verksamheter med upplag utomhus ska inte avledas till spillvattennätet. Om det blir aktuellt med en drivmedelsstation för tunga fordon ska vattnet från stationen inte avledas till spillvattennätet.

Kommentar

- 9.2** *Käppalas riktlinjer ska följas. Se vidare svar under punkterna 1.1 och 1.2.*
- 9.3** *Käppalas riktlinjer ska följas. Handlingar skickas även fortsättningsvis till Käppala för samråd och granskning i kommande detaljplaneskeden och tillståndsärenden.*

(10) Svenska kraftnät

Svenska kraftnät har inga ledningar i anslutning till aktuellt område och därför heller inte några synpunkter.

(11) Swedavia AB

Swedavia har inget att erinra mot förslaget i dess nuvarande utformning.

(12) Trafikförvaltningen, Stockholm Läns Landsting

Som nämns i planhandlingen finns närmaste kollektivtrafik i anslutning till planområdet idag vid Fliesbergs där busslinje 555 har sin ändhållplats. Linjen kommer att förlängas till den nya hästsportanläggningen söder om planområdet när den startar sin verksamhet. Enstaka turer kan också förlängas till den utbyggda verksamheten vid Högbytorp, norr om planområdet, vid arbetsdagens start och sluttider. En samordning av arbetstiderna vid de tillkommande och befintliga verksamheterna är nödvändig för att få ett tillräckligt antal resande på turerna och därmed en god trafikekonomi. För att dessa turer ska kunna nyttjas av resande till och från Kärrängen och Klöv måste hållplatslägen på väg 840 studeras i anslutning till områdets infart.

Trafikförvaltningen vill betona att något beslut inte finns om inrättande av ny busstrafik utan är beroende av de resurser som finns tillgängliga för ökningar av trafiken i hela länet.

Kommentar

Hållplatsläge och förutsättningar för ny busstrafik ska studeras vidare tillsammans med Trafikförvaltningen i kommande planarbete. I utformningen av detaljplaner finns dock inga verktyg för att samordna just arbetstider för tillkommande och befintliga verksamheter.

(13) Brandkåren Attunda

- 13.1 **Risakanalys:** Brandkåren Attunda vill trycka på att det som står beskrivet i Miljökonsekvensbeskrivningen punkt 6.7.4, att en riskanalys genomförs och utgör en del i beslutsunderlaget, genomförs. Detta med tanke på närheten till led med farligt gods-transporter (E18) samt eventuella verksamheter i etapp 1 (industrier) som kan innebära risker för de övriga etapperna och verksamheter som kan bli aktuella i dessa (till exempel hotell).
- 13.2 **Brandvatten:** Brandkåren Attunda förutsätter att konventionellt system för brandvatten ordnas enligt Svenskt Vattens rekommendationer.
- 13.3 **Åtkomlighet för utryckningsfordon:** I samband med utrymning och släckinsats med hjälp av räddningstjänstens utrustning måste åtkomligheten vara tillfredsställande. Åtkomlighet för räddningstjänsten fordon ska säkerställas i det fortsatta planarbetet.

Kommentar

13.1 Se svar under hela punkten 1.3.

13.2 Svenskt Vattens rekommendationer ska följas.

13.3 Åtkomlighet ska säkerställas i det fortsatta planarbetet. Handlingar skickas även fortsättningsvis till Attunda för samråd och granskning i kommande detaljplaneskeden och tillståndsärenden.

(14) Vattenfall eldistribution AB

Vattenfall har inga elanläggningar inom och i närheten av planområdet och har därför inget att erinra.

(15) EON Elnät Sverige AB

E.ON Elnät Stockholm AB har studerat de inkomna remisshandlingarna och beräknar att ca sex nätstationer behöver placeras ut för att betjäna kommande byggnation. En bifogad karta visar de elledningar som i dag finns inom programområdet och kontaktperson för samråd kring placering av nätstationer anges.

Kommentar

Placering och antal nätstationer ska studeras vidare tillsammans med EON i kommande planeringsskede. Handlingar skickas även fortsättningsvis till EON för samråd och granskning i kommande detaljplaneskedan och tillståndsärenden.

Fastighetsägare

(16) Svensk Galopp

Svensk Galopp är positivt inställda till exploatering och verksamhetsutveckling i närheten av sin fastighet. Det finns flera positiva synergieffekter i det angivna förslaget som t ex samverkan näringsliv och event, samt hotell- och restaurangverksamhet. Svensk Galopp vill givet detta dock att hänsyn tas till de synpunkter som lämnas nedan.

- 16.1 Påverkan från hästsportsanläggningen:** Svensk Galopp förutsätter därför att den detaljplanläggningen som sker i fastighetens närhet inte sker på ett sådant vis att situationer uppkommer i framtiden där nya verksamheter ges möjlighet att ställa sådana krav som skulle kompromettera möjligheterna att bedriva hästsport och tillhörande evenemang på området.
- 16.2 Gränssonen:** Hästar störs av ljud och synintryck. I värsta fall kan dessa störningar leda till att hästar och/eller ryttare skadas. Det är därför av största vikt att gränssonen utformas på så vis att dessa störningar minimeras.
- 16.2a** Särskilt gäller detta området närmast väg 840 där området är flackt och det område som ligger är utformat för etapp 3 (storskalig verksamhet), där de föreslagna verksamheterna till stor del ligger på en höjd. Det finns således en inbyggd konflikt i planbeskrivningen där gränssonen till del skall vara hagmark och samtidigt en störningsbarriär. Planteringar av täta gröna barriärer skulle kunna vara en lösning.
- 16.2b** På samma sätt förhåller det sig med ambitionen att behålla höjderna kring dalstråket då det innebär att byggnation i etapp 3 (som ligger på höjder) kan innebära att ljud och synintryck ger avtryck på hästsportsanläggningen. Ett förslag till lösning kan vara att marknivån i etapp 3 sprängs ner. De slutsatser och skrivningar gällande landskapsanalysen som återges i detaljplaneprogrammet s. 18 behöver därför fördjupas.
- 16.3 Estetik och siktcurvor:** Hästsportsanläggningen har planlagts i syfte att ge en naturskön upplevelse och krav ställdes från kommunen i samband med den planläggningen att områdets estetik så långt som möjlighet skulle bevaras. Det är därför angeläget att det visuella intrycket av det nya verksamhetsområdet, betraktat från hästsportsanläggningen, beaktas och illustreras i den fortsatta planläggningen. Gällande väg 840, från avfarten E18 till avfart hästsportsanläggningen, har tidigare planlagts att denna infart skall ha en sådan estetisk utformning att den på ett vackert och naturligt sätt leder in på anläggningen.
- 16.4 Ljud och lukt:** Det är angeläget att ljud och luktstörningar som kan komma från de planerade verksamheterna begränsas, sett till frågan om störningar på hästar som tidigare nämnts, samt utifrån det faktum att hästsportsanläggningen vid ett antal tillfällen under året kommer ha stora publika event, där dessa typer av störningar skulle vara mycket negativt.
- 16.5 VA-frågor:** Vi utgår från att de många VA-frågor som finns i området samordnas med Svensk Galopp som fastighetsägare.
- 16.6 Byggnationsfasen:** Vad som är sagt ovan gällande en färdig verksamhetsplats i drift gäller även för byggnationsfasen.

Kommentar

- 16.1** *Ett viktigt syfte med planläggning enligt PBL är att i förväg reda ut och förebygga problem vid kommande bygglovgivning och exploatering. I Boverkets "Vägledning för planering för och invid djurhållning" står uttryckligen att "Skälig hänsyn ska tas till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande".*
- 16.2** *I det reviderade programförslaget har ytterligare hänsyn tagits till kultur- och naturmiljö och andelen exploaterad mark har därför minskats och buffertzonerna utökats. I programmet anges att skötselprogram ska tas fram samt att denna ska samordnas med intilliggande hästsportanläggnings skötselplaner.*
- 16.2a** *Vid detta område har en vall föreslagits. Täta gröna barriärer har inte setts som ett alternativ med hänsyn den befintliga natur- och kulturmiljön.*
- 16.2b** *En utveckling av landskapsanalysen/exploateringsförslaget görs och fyra sektioner som belyser förhållandet mellan hästsportanläggningen och Kärrängen och Klöv redovisas i programförslaget. Marken som bildar gränsszon är terränganpassad för att inte störningar ska upplevas vad gäller ljud eller synintryck. Befintlig mark och en tänkt lägre marknivå beskrivs.*
- 16.3** *Vägsträckan mellan den föreslagna cirkulationsplatsen och trafikplats Bro föreslås ses över för att ge vägen en mer stadsmässig karaktär och knyta samman den nya exploateringen i Kärrängen Klöv med de befintliga verksamheterna på motsatt sida av väg 840 och Hästsportanläggningen i söder. I förslaget kantas väg 840 av träd som också avskiljer den mellankommunala gång- och cykelvägen längs den västra sidan.*
- 16.4** *Programområdet kommer att inriktas mot verksamheter av mindre störande karaktär där de främsta störningskällorna förväntas bli buller. Detta är en viktig fråga att uppmärksamma och nyansera i bestämmelser vid placering av byggrätter i kommande detaljplanering. I den närmsta gränsszonen mot Hästsportanläggningen har en dagvattendamm samt en mindre restaurangbyggnad föreslagits med avsikten att detta skulle kunna gynna även Hästsportanläggningen.*
- 16.5** *Samordning är redan etablerad gällande VA. Tillexempel genom att deltagarna i Önsta Lång- och Kärrängens dikningsföretag träffat en överenskommelse om att företaget ska tas bort. Likaså finns gemensam planering kring den kommande Sigtunaledningen som passerar Hästsportanläggningen och delvis går genom Kärrängen och Klöv.*

Resultat av samrådet

Efter samrådet revideras programförslaget med hänsyn till inkomna synpunkter.

Planprogram:

Eftersom revideringarna i programförslaget hänger ihop med varandra och återkommer under flera olika kapitel har vi här i stället listat ändringarna under några olika ämnesrubriker.

[Samtliga revideringar i texten i detaljplaneprogrammet är markerade med en blå färg.](#)

Kulturmiljö

- Ytan för den sammanhängande delen natur- och kulturmark ökas med nio hektar. Avsikten är att en tydligare helhet bevaras och kan upplevas som ett sammanhang.
- Samtliga områden med konstaterade fornlämningar undantas helt från exploatering.
- Nya fornlämningsfynd markeras med rött ”R”
- Till varje fornlämning hör ett skyddsområde som ännu inte är beslutade. I programförslaget redovisas ett schablonavstånd på 50 meter. I några lägen kommer föreslagen exploatering närmare än så och detta redovisas med en grå transparent kulör i kartunderlagen.
- Under ”Mål och utgångspunkter” kompletteras texten med syftet för gestaltningsprogram som ska tas fram i kommande detaljplanering. (Att säkerställa anpassning till landskapet i fråga om färg, material, volymer och höjder. En hänvisning görs också till tillhörande landskapsanalys.)
- Vid väg 840 läggs mer parkmark till och förslag till gatustruktur ändras med hänsyn till fornlämning.
- Önstalund läggs till inom det som ska detaljplanläggas för att få möjligheten att ge skyddsbestämmelser åt själva byggnaderna.
- Ett större oexploaterat område än tidigare lämnas kring Önstatorp för att få ett respektavstånd till den kulturhistoriskt värdefulla torpmiljön.
- I programmet läggs till att de kulturhistoriskt värdefulla torpens byggnader bör skyddas med planbestämmelser vid kommande detaljplanläggning.

Naturmiljö

- Hänsyn tas till fynd av Större vattensalamander:
  - Programförslaget anpassas för att behålla de områden som identifierats som troligt och lämpligt övervintringsområde.
  - Spridningsvägen mellan lekdamm och övervintringsområde säkerställs.
  - Avståndet ökas mellan exploaterad mark och större vattensalamanderns livsmiljö. Kring dammen lämnas ett oexploaterat område med en radie på som minst 100 meter.
  - Föreslagen yta för restaurang flyttas längre från damm med salamander.
- Ytan för den sammanhängande delen natur- och kulturmark ökas med nio hektar. Avsikten är att en tydligare helhet bevaras och att grönzonen blir obruten.
- Området med regionalt naturvärde i västra gränzonen mot Hästsportanläggningen undantas från exploatering.
- Brynzoner utökas.
- Texten om att skötselprogram ska tas fram förtydligas.
- Vid väg 840 läggs mer parkmark till och förslag till gatustruktur ändras med hänsyn till åkerholme.
- Gatustrukturen ändras i området för Etapp 3. Rundmatningen av trafik tas bort för att inte skära av viktiga naturmiljöer.

Hållbarhet

- För att öka ambitionerna i kommande detaljplanering har kolumnen ”Klimat och energi” i tabellen för avgränsning av miljöaspekter reviderats till gul i stället för grön. Detta utvecklas vidare i MKB där fler förslag på åtgärder och fortsatt arbete ur klimat och energisynpunkt presenteras.
- En kompletterande analys har gjorts av hur stor andel jordbruksmark som föreslås tas i anspråk sett till tillgänglig jordbruksmark i hela Upplands-Bro.
- Texten utvecklas med att massbalans ska eftersträvas inom området för att begränsa transportbehov.

Buffertzoner

- Avståndet till Hästsportanläggning Önstatorp ökas.
- En vall föreslås mot hästsportanläggningen i den södra flackare delen av området vid restaurangen och dagvattenanläggningen
- Förtydliganden görs av att marken som bildar gränsson är terränganpassad i Etapp 3 för att inte störningar ska upplevas vad gäller ljud eller synintryck. Befintlig mark och en tänkt lägre marknivå beskrivs i sektioner
- Tänkt zonerings förklaras med fyra nya sektioner.

Dagvatten, risk och säkerhet samt trafik

- Texten poängterar vikten av att väga in eventuell påverkan på vattenområden under byggskede.
- Texten utvecklas med att riskerna även kan behöva utredas för de tomter som planeras i anslutning till trafikplats Bro och längs väg 840.
- Text uppdateras med att planerat truckcenter inom programområdet också utgör en riskkälla som behöver utredas närmare i relation till övrig planerad bebyggelse och E18.
- Text uppdateras om att markstabilitet ska klargöras under planprocessen och att man då också beaktar eventuell påverkan med hänsyn till kommande klimatförändringar.
- Eventuell avfart från E18 flyttas 200 meter västerut för att inte komma i konflikt med befintlig avfartsramp vid Trafikplats Bro.
- Förväntad trafikallsträng inom området uppdateras med hänsyn till minskad yta för kvartersmark.

Kartor och illustrationer

- Nytagna snedfoton över området läggs till för att underlätta förståelsen av landskapet.
- Alla kartor förses med skalstock och norrpil.
- Permanentbostaden i Romberga färgsätts så att det framgår att det är en bostad.
- I kartan ”Konsekvensanalys naturmiljö” markeras den anlagda dammen tydligare och en hänvisning till utredning om vattensalamander görs. Likaså markeras våtmarken/kärret i den norra delen tydligare.
- De kartor som med anledning av programförslagets revideringar ändras innehållsmässigt är: ”Översiktlig illustrationsplan av förslag”, ”Illustrationsplan”, ”Befintlig situation”, ”Natur- och kulturmiljö”, ”Konsekvenser naturmiljö”, ”Konsekvenser kulturmiljö”, ”Skyddsavstånd och buller” och ”Etappindelning”.

Utöver ovan nämnda revideringar har mindre redaktionella ändringar tillkommit.

Utredningar som revideras och kompletteras:

Dagvatten-PM

- Utredning revideras för att ytterligare understryka vikten av att eventuell påverkan under byggskedet vägs in i kommande arbete.
- Revidering görs med hänsyn till de nya preliminära bedömningar som Vattenmyndigheten gjort om att vattenförekomsten Mälaren- Görvåln inte uppnår god kemisk status.
- Tillägg görs om att eventuellt tillkommande dagvatten från Högbytorp ska beaktas i kommande dagvattenberäkningar.

Inventering av större vattensalamander

- Under 2014 inventerades dammen inom ängs- och hagmarken i programområdets västra del och förekomst av större vattensalamander konstaterades. Större vattensalamander är fridlyst enligt 4§ artskyddsförordningen vilket innebär att den inte får fångas, dödas eller störas. Djurens fortplantningsområden eller viloplatsar får inte heller skadas eller förstöras.
- Lämpliga övervintringsområden och spridningsvägar för den större vattensalamandern har inventerats inom programområdet. Vanligen rör sig salamandrarna inom en radie av 100-300 meter från sin lekdamm.
- Programförslaget anpassas efter genomfört samråd och en kompletterande utredning. Se lista ovan under rubriken ”naturvärden”.
- I MKB har även förslag på andra åtgärder som kan gynna större vattensalamander förts in. Till exempel att uppföra grodstaket vid det närmast belägna exploateringsområdet och mängden död ved kan ökas.
- I det fortsatta planarbetet ska det också utredas vidare om dispens enligt artskyddsförordningen behöver sökas.

Synpunkter på övergripande miljökonsekvensbeskrivning har tillgodosetts genom att: MKB har reviderats med hänsyn till de omarbetningar som gjorts i programförslaget för Kulturmiljö, naturvärden, risk- och säkerhet och arkeologiska fynd.

I MKB beskrivs också förutsättningar och konsekvenser av att man har hittat större vattensalamander i en damm i området.

Likaså har specifika synpunkter på MKB gett att text om ”Dagvattenhantering”, ”Miljö kvalitetsnormer”, ”Påverkan på vatten”, ”Masshantering” är reviderad.

Eftersom det reviderade programförslaget och samrådsförslaget har så pass stor skillnad i storleken på kvartersmark så jämförs det reviderade förslaget som ett tredje alternativ förutom samrådsförslag och nollalternativ punkten 4.2 ” Tidigare samrådsförslag med större exploateringsgrad”.

Samtliga revideringar i texten är markerade med en blå färg.

För följande yttranden finns framförda synpunkter som inte tillgodosetts efter samråd av programförslaget:

Trafikverket (Avseende att befintlig anslutning till väg 840 inte tas bort.)

Upplands-Bro LRF-avdelning (Avseende att jordbruksmarken inte ska exploateras samt att andra lokaliseringalternativ ska utredas ytterligare.)

Möjligheter kommer att finnas att lämna ytterligare synpunkter vid fortsatt detaljplanearbete, nästa gång vid detaljplanesamråd, då ett mer detaljerat förslag till planhandlingar framtagits.

Upprättad 2014-11-14 av

Plan-och exploateringsavdelningen

██████████

Plan- och exploateringschef

██████████

Planarkitekt

██████████

Projektledare exploatering

Enheten för planfrågor
[REDACTED]

Upplands-Bro kommun
Kommunstyrelsen
196 81 Kungsängen

Program för Kärrängen och Klöv (del av Önsta 2:10 samt del av Klöv och Lilla Ullevi 1:5), Upplands-Bro kommun

Ert dnr 2013-000167

Förslag till program, upprättat i april 2014, har översänts till Länsstyrelsen för samråd enligt 5 kap. 11 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Programmet syftar till att pröva förutsättningarna för och att ange mål och utgångspunkter för planerat verksamhets- och logistikområde i utkanten av tätorten Bro. Programområdet, som ligger väster om trafikplats Bro och väg 840 samt söder om E18, omfattar ca 120 ha. Området utgörs idag av oexploaterad natur- och jordbruksmark. Kärrängen är i kommunens översiktsplan (2010) utpekad som utredningsområde utanför tätortsavgränsningen och Klöv är utpekad som verksamhetsområde inom tätortsavgränsningen. I RUFSS 2010 är en mindre del av programområdet utpekad som område för terminaler och anläggningar.

Kommunens avsikt är att programmet ska ligga till grund för flera detaljplaner och har gjort bedömningen att dessa sammantaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning. En preliminär miljökonsekvensbeskrivning, MKB, har bifogats programmet.

Enligt 5 kap. 14 § PBL ska Länsstyrelsen under samrådet bl.a. särskilt ta till vara och samordna statens intressen, ge råd om tillämpningen av 2 kap., verka för att riksintressen tillgodoses, att miljö kvalitetsnormer följs och att strandskydd inte upphävs i strid med gällande bestämmelser. Vidare ska Länsstyrelsen verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt samt att bebyggelse m.m. inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsens synpunkter

Sammanfattande bedömning

Utöver planerna för det nu aktuella programområdet håller även en hästsportanläggning på att projekteras direkt sydväst om planområdet och på andra sidan E18 planeras ett kraftvärmeverk i anslutning till avfallsanläggningen Högbytorp. Inför kommunens fortsatta planarbete behöver frågor som rör bl. a. påverkan på kulturmiljö och fornlämningar, natur och landskapsbild, dagvattenhantering och

Datum
2014-06-18

Beteckning
4021-16325-2014

och miljö kvalitetsnormer för vatten beaktas. Då den föreslagna exploateringen i programområdet på ett betydande sätt kan komma att påverka miljön i Natura 2000-området Broviken, kan även tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, MB, komma att krävas. Kommande utredningar för området behöver göras utifrån ett helhetsperspektiv med beaktande av konsekvenser till följd av övriga detaljplaner i närområdet. Skrivningarna om MKN vatten behöver uppdateras med nya uppgifter från VISS bland annat rörande kemisk och ekologisk status på berörd vattenförekomst.

Då programmet framöver är tänkt att utgöra underlag för flera detaljplaner inom området är det enligt Länsstyrelsen angeläget att kommunen efter programsamrådet reviderar programhandlingen utifrån inkomna synpunkter. Länsstyrelsen önskar ta del av det reviderade programmet.

Natura 2000-område

Dagvattnet från planområdet avrinner till Broviken som är ett Natura-2000 område. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör riksintresse enligt 4 kap. 8 § miljöbalken (MB). Enligt 7 kap 28 a § MB krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd får bara lämnas om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte kan skada miljön i det skyddade området. Länsstyrelsen är prövningsmyndighet. För att godkänna åtgärder som kan påverka det skyddade området krävs beslut av regeringen. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att även påverkan under byggskedet vägs in när eventuell påverkan på Natura 2000-området utreds och hanteras.

Dagvattenhantering, vattenskyddsområde, MKN vatten

Som Länsstyrelsen framfört ibland annat yttrande över detaljplanen för Bro-Önsta 2:10 och Lilla Ullevi 1:7 m.fl. (2014-03-05) är det lämpligt att kommunen i MKB:n och fortsatt planarbete lyfter fram behovet av en helhetsbedömning av befintliga och planerade verksamheters belastning på den berörda vattenförekomsten. I anslutning till aktuellt avrinningsområde pågår planering och genomförande av en rad exploateringar som tillsammans med nu aktuellt programförslag innebär en ökad belastning på en och samma vattenförekomst. Recipienten för planområdets dagvatten är Brobäcken, som mynnar i Broviken, inom vattenförekomsten Mälaren-Görväln. Broviken är både ett Natura 2000 område och ingår i Östra Mälarens vattenskyddsområde. Programområdet ligger inom sekundär skyddszon för vattenskyddsområdet. Kommunen behöver med hänsyn till dessa förutsättningar ha en klar bild över hur vattenkvaliteten i Brobäcken och Broviken påverkas, och vilka åtgärder som behövs för att skydda Broviken och klara miljö kvalitetsnormerna. Om kommunen inte redan har ett program för en samordnad recipientkontroll bör denna fråga hanteras i anslutning till det fortsatta planarbetet.

Datum
2014-06-18

Beteckning
4021-16325-2014

I den övergripande dagvattenutredning som bifogats programmet anges att vattenförekomsten, enligt VISS, har god ekologisk respektive kemisk status. VISS har dock uppdaterats och den preliminära bedömningen är numera att vattenförekomsten inte uppnår god kemisk status. Denna bedömning baseras på nyligen gjorda mätningar av halten tungmetaller i vattnet och sediment, samt halter av organiska föroreningar i sediment. Vattenförekomstens kemiska status bedöms utifrån detta nya underlag inte uppnå god kemisk status p.g.a. förhöjda halter kvicksilver i fisk, förhöjda halter nickel i vatten och förhöjda halter av antracen, bly och kadmium i sedimenten (se www.viss.se).

Planhandlingarna behöver uppdateras vad gäller kemisk status, men också med anledning av de nya uppgifterna i VISS avseende ekologisk status för Mälaren-Görväln, MKN och indelningen i vattenförekomster, som kommer att beslutas under 2015. Kommunen behöver också klargöra huruvida den nya statusklassningen påverkar den tidigare bedömningen om att miljö kvalitetsnormerna kommer att kunna följas.

Risker, transporter med farligt gods mm

Planområdet ligger intill E18, som är primär transportled för farligt gods, och väg 840 som är sekundär transportled för farligt gods. Enligt Länsstyrelsens riktlinjer ska olycksriskerna beskrivas och bedömas vid framtagande av nya detaljplaner som ligger inom ett avstånd om 150 meter från transportleder för farligt gods.

Länsstyrelsen rekommenderar att det hålls ett avstånd om 75 meter mellan sammanhållen bostadsbebyggelse eller annan personintensiv verksamhet och väg för transporter av farligt gods. Hotell, konferens och övernattningsstugor är exempel på sådana verksamheter som bör placeras minst 75 meter från väggkanten. För kontorsbebyggelse och liknande är rekommendationen 40 meter. Länsstyrelsen kan godta avsteg från riktlinjerna om en riskbedömning visar att risknivån ändå blir acceptabel. Ett område om 25 meter bör alltid lämnas helt fritt från bebyggelse intill transportleder för farligt gods.

Programmets karta över skyddsavstånd visar att flera byggnader hamnar inom 40 meter. Det behöver framgå att planerad bebyggelse inte kommer att placeras inom 25 meter från väg 840. I programmet anges att risksituationen behöver studeras vidare för övernattningsstugorna och för tomterna i anslutning till trafikplats Bro. Beroende på bebyggelsens avstånd till väg 840 och vilka verksamheter som tillåts anser Länsstyrelsen att riskerna behöver utredas vidare även för bebyggelse intill väg 840.

Truckcentret utgör en riskkälla inom planområdet eftersom transporter av farligt gods kan stå uppställda inom området och där det finns en tankstation för tunga fordon. Kommunen behöver i den fortsatta planeringen även ta hänsyn till riskerna med farligt gods som transporteras genom programområdet, framförallt till tankstationen men även till uppställningsplatserna. Truckcentret och intilliggande bebyggelse bör särskilt studeras så att dess utformning och placering blir lämplig. Det är även viktigt att en eventuell olycka inom området inte riskerar att påverka framkomligheten på E18, som är ett riksintresse.

Datum
2014-06-18

Beteckning
4021-16325-2014

Frågan om markstabilitet bör utredas vidare och klargöras under planprocessen. Konsekvenser bör redovisas i kommande planhandlingar. Kommunen bör i samband med detta beakta att kommande klimatförändringar, till exempel i form av ökad nederbörd, kan leda till översvämningar och påverka markstabiliteten.

Högbytorp

Norr om programområdet och E18 pågår planering av ett nytt kraftvärmeverk i anslutning till avfallsanläggningen Högbytorp. E.ON har även ansökt om miljötillstånd för en rötningsanläggning. På grund av störningar i form av lukt och buller från denna verksamhet bör ett skyddsavstånd på minst 1 km eftersträvas.

Dagvatten från delar av Högbytorp avvattnas via ett befintligt dike under E18 till programområdet och vidare mot Broviken. En del dagvatten och även renat processvatten kan komma att avvattnas till samma dike under E18 från tillkommande anläggningar, och kan därmed påverka föreslagen dagvattenhantering för programområdet.

Naturvärden

Området består till stor del av gammal skog, främst i åldersintervallet 60-100 år, men också i några mindre områden skog som är äldre än 100 år. Detta indikerar att skogen bör ha höga naturvärden och vara av värde för friluftslivet.

I områdets södra del finns ett ängs- och hagmarksområde med höga botaniska värden. Denna typ av mark blir alltmer sällsynt och är därför av särskilt intresse. Värdena är beroende av att marken hävdas genom slåtter och/eller bete och att den inte gödslas. Om hävden upphör kommer värdena på sikt att försvinna. Enligt programmet föreslås detta område bevaras i stort sett intakt. Skötseln av området måste dock säkras om värdena ska kunna finnas kvar i framtiden. Det är inte lämpligt att sköta ytorna som gräsmattor, eftersom florans snabbt utarmas om man klipper vid fel tidpunkt och även om växtmaterialet lämnas kvar efter att ha slagits. Betsdjur, som är viktiga för hävden, kan komma att upplevas som en störning, med tanke på lukt, flugor och eventuellt säkerhet. För att värdena ska kunna bibehållas bör ett skötselprogram för dessa ytor tas fram.

Enligt MKB:n är programförslaget anpassat för att bevara merparten av områdets utpekade regionala naturvärden, liksom att säkerställa bevarandet av så många biotoper som möjligt. Detta är positivt, men förslaget innebär ändå att mark med naturvärden kommer att exploateras.

Åkerholmar i jordbruksmark omfattas av generellt biotopskydd enligt 7 kap 11 § miljöbalken, om de omges av brukad jord på alla sidor och är mindre än 0,5 ha. Enligt planförslaget ska holmarna bevaras, men Länsstyrelsen anser ändå att kommunen ska ansöka om dispens från biotopskyddet eftersom den omgivande markanvändningen ändras genom att detaljplanen genomförs.

Datum
2014-06-18

Beteckning
4021-16325-2014

Bergtäkt och masshantering

Med tanke på områdets storlek torde masshanteringen inom området kunna bli omfattande. Länsstyrelsen anser att masshanteringen behöver tydliggöras i planhandlingarna och att miljökonsekvenserna bör redovisas i MKB:n. Kommunen bör även uppmärksamma att sprängning och hanteringen av bergsprängmassor på platsen under byggskedet kan leda till läckage av kväveföreningar vilket kan påverka såväl grundvattnet som dagvattenhanteringen inom området och Natura 2000-området i Broviken.

Kulturmiljö och fornlämningar

Området är inte av riksintresse av kulturmiljövården, men tillhör en helhetsmiljö av lokalt intresse för kulturmiljövården som är utpekad i kommunens kulturmiljöprogram. Den långvariga markhävden har lämnat efter sig ett landskap med starkt kulturpåverkad växtlighet. Särskilt brynzonerna mot de öppna landskapsstråken bär på höga natur- och kulturvärden, med även betydande upplevelsevärden. Förslaget kommer innebära att den agrara prägeln i denna del av Upplands-Bro i stort sett försvinner. Motorvägen och verksamheter öster om väg 840 påverkar dock redan intrycket av det historiska landskapet.

Området beskrivs i programmet som den bäst bevarade torpmiljön i Upplands-Bro. Här finns flera välbevarade torpstugor med uthus, belägna i ett typiskt småskaligt odlingslandskap. Torpen tillhörde Önsta gård och ligger strax nordväst om gården. Torpen bevaras i programförslaget, vilket är positivt, även om torpen mer eller mindre kommer kringgärdas av bebyggelse och i något fall förlora sambandet med landskapet. På grund av sina höga kulturhistoriska egenvärden och i egenskap av historiska markörer i området bör byggnaderna skyddas vid kommande detaljplaneläggning.

Även landskapets värdefulla brynzoner är skyddsvärda ur kulturhistorisk synvinkel. För att mildra intrycket mot väg 840 – entrén till Bro – och kulturmiljön kring Önsta gård bör gestaltungsprogram upprättas i syfte att säkerställa anpassning till landskapet i fråga om färg, material, volymer och höjder. Särskilt bebyggelsens höjd mot väg 840 bör anpassas till landskapet och regleras i kommande detaljplaner. I området finns även fornlämningar, bland annat efter den tidigare gården Klöv. Det lilla gårdsgravfältet från järnåldern finns kvar på höjdryggen nära Bro trafikplats och vägen mot Håtuna.

Kulturmiljölagens (tidigare lagen om kulturminnen m.m.) syfte är att skydda och bevara kulturmiljö och kulturminnen. Om fornlämningar påverkas av ett planerat arbetsföretag krävs samråd med länsstyrelsen. Det är förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Ansökan om tillstånd görs hos Länsstyrelsen. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om fornlämningen medför hinder eller olägenhet som inte står i rimligt förhållande till fornlämningens betydelse. Ett eventuellt tillstånd brukar vara förenat med krav på arkeologiska åtgärder, som ska bekostas av den som utför arbetsföretaget.

Datum
2014-06-18

Beteckning
4021-16325-2014

Programförslagets konsekvenser för fornlämningar kan inte bedömas fullständigt innan den arkeologiska utredningen har slutförts, d. v. s. innan det har konstaterats ifall de osäkra fornlämningarna och boplatslägena är fornlämningar. Utgångsläget i planarbetet bör, som nämns i MKB, vara att bevara fornlämningar. Planeringen bör anpassas så att detta blir möjligt. Detta gäller både tidigare kända fornlämningar och fornlämningar som upptäcks t ex i samband med en arkeologisk utredning.

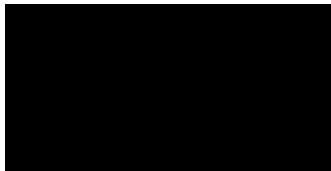
Trafik

Länsstyrelsen förutsätter att trafiklösningar som påverkar E18 och/eller väg 840 tas fram i samråd med Trafikverket.

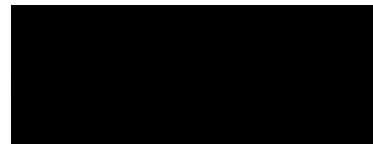
Miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning att genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och att en miljöbedömning enligt 4 kap. 34 § PBL, med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska upprättats. Av ovanstående paragraf framgår även att MKB:n ska ha det innehåll som följer av 6 kap 12 § och 13 § första stycket miljöbalken, MB. Av miljöbalken följer vidare att MKB:n ska innehålla en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs (6 kap 12 § pkt 2 MB).

Länsstyrelsen anser att utöver de två redovisade alternativen – nollalternativet och programförslaget – är det lämpligt att beskriva och jämföra konsekvenser av ytterligare alternativ, t ex med en annan markanvändning eller en mindre omfattande exploatering.

Enhetschef

Planhandläggare

Kopia till

Extern: TMR, Trafikverket

Internt: SBk(JA, AÅK), My (CH), SBsb (AS), Mn(BF), SBp (GH, HS, EAH, CF)

Pärmen